

Ett år av förnyelse

Året som gick i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet

2005

Ett år av förnyelse

Året som gick i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet

2005

Bilderna i årets verksamhetsberättelse hänger löst samman kring temat stad och människor. Allt fler av oss bor i städer, och stadens rum spelar en stor roll för våra liv. Det är platser att mötas eller vistas i, eller ställen vi passerar — kanske varje dag. Ofta lägger vi inte alls märke till dem, men det är inte bara de större ytorna, fasaderna och stråken som möter oss. Det är också detaljerna. Handtag, stuprör, bänkar, skyltar och mycket annat bidrar med sina färger och sina former till stadens uttryck. Samtliga bilder från olika städer i Norden är tagna av Johannes Jansson.

Bilderna på mittuppslaget är från Nordiska rådets session i Reykjavík och är tagna av Magnus Fröderberg och Johannes Jansson. Bilden på sidan 1 är tagen av Magnus Fröderberg.

Ett år av förnyelse

Året som gick i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet 2005
ANP 2006:707

© Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, København 2006
ISBN 92-893-1275-0

Tryk: Arco Grafisk A/S, Skive 2006
Grafisk projektledelse: Kjell Olsson
Design: Brandpunkt a/s

Oplag: 3000

Trykt på 100 g Cyclus Offset, miljøvenligt papir som opfylder kravene i den nordiske miljøsvanemærkeordning
Printed in Denmark

Publikationen kan bestilles på www.norden.org/order.
Flere publikationer på www.norden.org/publikationer

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0200
Telefax (+45) 3396 0202

Nordisk Råd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0400
Telefax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Yderligere information: Kontakt informationsafdelingen:

www.norden.org/info

E-post info@norden.org

Fax +45 33 93 58 18

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er et af de ældste og mest omfattende regionale samarbejder i verden. Det omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland. Samarbejdet styrker samhørigheden mellem de nordiske lande med respekt for de nationale forskelle og ligheder. Det øger mulighederne for at hævde Nordens interesser i omverdenen og fremme det gode naboskab.

Samarbejdet blev formaliseret i 1952 med *Nordisk Råds* oprettelse som forum for parlamentarikerne og regeringerne i de nordiske lande. I 1962 underskrev de nordiske lande Helsingforsaftalen, som siden har været den grundlæggende ramme for det nordiske samarbejde. I 1971 blev *Nordisk Ministerråd* oprettet som det formelle forum til at varetage samarbejdet mellem de nordiske regeringer og de politiske ledelser i de selvstyrende områder, Færøerne, Grønland og Åland.

Innehåll 2005

- 04 **Förord**
- 06 **Nordiskt samarbete i tiden**
- 06 Nordiskt toppmöte i Reykjavík
- 10 Jämställdhet och klimat på presidentdagordning
- 10 Mere fokuseret og ”up to date” samarbejde
- 13 Nordisk jämställdhet — en förebild i världen
- 13 Kampen mod menneskehandel
- 14 Ny konvention om lovovertrædere
- 14 Fælles nordisk indsats om influenzavaccine
- 15 Finland ett nordiskt land
- 16 **Tillväxt och välfärd**
- 16 Norden som global vinderregion
- 19 Én arbejdsplads, ét hjemmemarked
- 19 Norden — en region der outsources til
- 19 Den nordiske velfærdsmodel som en humlebi
- 21 Satsning på forskning och utbildning
- 25 **Det internationale Norden**
- 25 Samarbete med Ryssland
- 26 EUs Nordlige Dimensjon
- 27 Mere målrettet nordisk-baltisk samarbejde
- 29 Styrkelse af det grænseregionale samarbejde
- 29 Støtte til hviderussisk universitet
- 30 Klimaforandringer i Arktis
- 30 Från norr till syd – nordiska erfarenheter
- 33 Østersøregionen er konkurrencedygtig
- 33 Sårbart havmiljø i Østersøen
- 34 **Et bærekraftig Norden**
- 34 Ny nordisk strategi om bærekraftig udvikling
- 34 Energi, miljø og bærekraftig udvikling
- 37 Kystfisket har en fremtid
- 37 Marin spissforskning i nordisk regi
- 37 Sunn mat gir bedre helse
- 38 Markering af Verdensfødevaredagen
- 41 **Kultur i Nord**
- 41 Ny struktur för det nordiska kultursamarbetet
- 41 Nytt pris till nordisk film
- 42 Kongospår — om Nordens roll i historien
- 42 Gemensamma Norden på världsutställningen i Japan
- 42 Norden på bogmessen i Göteborg
- 43 Verdier og samfunnsutvikling
- 44 **Information og publicering**
- 46 **Fakta om Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd**

2005 var ett spännande år i det nordiska samarbetet. Arbetsuppgifter och organisation utvecklades för att bättre passa in i en ny internationell miljö.

Det nordiska samarbetet ska vara modernt och relevant. En förutsättning för att det ska fungera väl är att det har den rätta strukturen. Nordiska ministerrådet har under året strömlinjeformat organisationen – inte minst för att möta utmaningarna som den globaliserade ekonomin ställer våra länder inför. Också Nordiska rådet har trimmat sin organisation och bland annat avskaffat det temamöte som tidigare hållits under våren.

Samarbetet med Estland, Lettland och Litauen som likvärdiga parter konsoliderades under året. Samarbetet utvecklades till en mera konkret samverkan mellan likvärdiga parter. Ministerrådets samarbete med Ryssland utvecklades genom ett nytt, mera fokuserat, program. Avtal om att öppna ett nordiskt ministerrådskontor i Kaliningrad undertecknades med Ryssland. Ryska parlamentariker poängterade sitt intresse av ett ökat samarbete.

Stöd till demokratiseringsprocessen i Vitryssland kom också på den nordiska dagordningen genom ett beslut om att tillsammans med EU-kommissionen stödja exiluniversitetet *European Humanities University* (EHU) i Vilnius.

Näringslivets gränshinder uppmärksammades särskilt under 2006. Ett virtuellt skattekontor, en näringslivsportal och en digital arbetsförmedling för Öresundsregionen tillkom bl.a. som resultat av detta.

Norden deltog i den gemensamma nordiska satsningen på världsutställningen i Japan – EXPO 2005 – bland annat med nordisk jämställdhet, forskning och innovation. 2005 var ett händelserikt år för Norden.

Förändringsarbetet går nu vidare i syfte att ta tillvara de fördelar den nordiska samverkan kan ge, men i beaktande av att denna samverkan måste ses i ett bredare europeiskt och internationellt perspektiv än tidigare.

Frida Nokken, Rådsdirektör, Nordiska rådet

Per Unckel, Generalsekreterare, Nordiska ministerrådet

Nordiskt samarbete i tiden

Nya samarbetsområden, modernisering av organisationen och ytterligare landvinningar för nordbornas och näringslivets rörlighet är några resultat av nordiskt samarbete 2005.

Nordiskt toppmöte i Reykjavík

– Nordiska rådets årliga session ska i ännu högre grad än hittills bli det möte där den nordiska dagordningen sätts. Det sade rådspresidenten för 2006, Ole Stavad i sitt tacktal när han valts. På sessionen — som till stor del präglades av beslut om förnyelse och modernisering — fördes många intressanta diskussioner och fattades en mängd beslut för det nordiska regerings-samarbetet att arbeta vidare med.

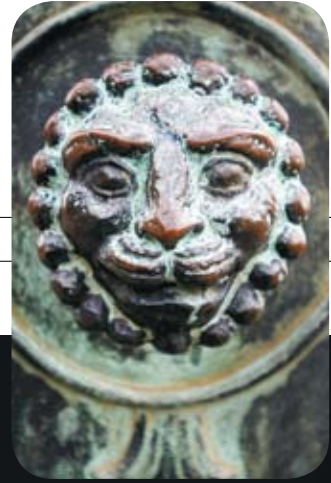
Sessionen ställde sig bakom ministerrådets nya Rysslandsprogram. Från ryskt håll framhölls i debatten att man önskade utveckla ett rysk-nordiskt partnersamarbete för att programmet skulle kunna genomföras på bästa sätt.

Forskning, ett arktiskt universitet, klimatförändringarna, miljögifter och ursprungsbefolkningarnas situation var några av ämnena när ministerrådets nya arktiska samarbetsprogram diskuterades. Man var eniga om att de viktiga frågorna i Arktis behöver praktisk handling, inte mer organisation.

I debatten om ett nytt energipolitiskt samarbetsprogram för Nordiska ministerrådet fokuserade talesmannen för rådets miljöutskott, Asmund Kristoffersen, på tre områden, nämligen på en förväntad elkraftbrist i Norden, nätkapaciteten och prisutvecklingen för konsumenterna. Han påpekade att Norden inte är självförsörjande, utan litar till överföring från närområdet vid toppar i energianvändningen.

Vid sessionen rekommenderades att Norden agerar gemensamt när det gäller EU:s tjänstedirektiv, särskilt för att de enskilda länderna ska få behålla makten över spelmarknaderna. Det är viktigt för att kunna bedriva forskning, bekämpa spelberoende och övervaka de internationella spelbolagen, sade kulturutskottets ordförande Lars Wegedal. Finlands Martin Saarikangas menade att det vore en katastrof för idrotten om internationella aktörer tar över. Åtminstone 25 procent av intäkterna skulle då försvinna.

De nordiska utrikesministrarna rapporterade att de på olika sätt vill stärka katastrofsamarbetet, inte bara mellan huvudstäderna, men också mellan ländernas ambassader. Det ska bland annat kunna ske genom gemensam krisledning, presscentra, inkvarteringscentra och evakuering. Utrikesministrarnas redovisning kan ses som svar på Nordiska rådets skrivelse i frågan efter Tsunamikatastrofen julen 2004.

På sessionen ställde man sig dessutom bakom ett nytt näringspolitiskt samarbetsprogram, ett nytt samarbetsprogram för jämställdhet och ett handlingsprogram om design för alla, alla för Nordiska ministerrådet, samt ett förslag till åtgärder för att stödja offren för människohandel. Frågetimmen bjöd på många intressanta diskussioner, bland annat om praktikplatser för läkarstudenter, om utvinning och export av uran, regler för renskötsel och om fiskekvoter mellan Norge och Färöarna.

I den organisationspolitiska debatten krävdes garantier för att det konsumentpolitiska samarbetet får fortsatt stöd när det formella ministerrådet för konsumentspörsmål avskaffas.

Även om den särskilde representanten med uppgift att ta bort gränshinder, den tidigare danske statsministern Poul Schlüter, avslutade sitt arbete i och med avrapporteringen på sessionen finns fortfarande många gränshinder att riva. Förtidspensioner, bankavgifter och ställningen för tredjelandsmedborgare nämndes, liksom dubbelbeskattning av pensioner, studerandebatt på resor och telefonavgifter. Ministerrådet kommer också att driva gränshindersarbetet vidare.

I anslutning till sessionen hölls de sedvanliga mötena mellan de nordiska statsministrarna och mellan dessa

Rådets president Rannveig Guðmundsdóttir

och de baltiska statsministrarna. Dessutom hölls nordiskt utrikesministermöte, finansministermöte och möten mellan de nordiska kultur-, utbildnings- och miljöministrarna. Rådets presidium höll bilaterala möten med Baltiska församlingens presidium, Västnordiska rådets ledning, gästerna från den ryska Statsduman, och Federationsrådet och nordvästra Rysslands parlamentarikerförsamling. En rundabordskonferens hölls med representanter för alla gästande, internationella organisationer där man diskuterade starkt samarbete och samordning kring de nordliga frågorna.

Jämställdhet och klimat på presidentdagordning

”Detta år har varit höjdpunkten i min politiska karriär.” Det sade Rannveig Guðmundsdóttir, som var Nordiska rådets president under 2005, i sitt avslutningstal på sessionen i Reykjavík. Arbetsbördan för rådets president har ökat med åren. Det innebär många representationsuppdrag både i Norden och i andra länder. I de flesta fall i Europa, men årets president har också varit i Japan och talat om nordisk välfärdspolitik under Nordens dag på EXPO 2005. Uppdraget som president har också bland annat tagit henne flera gånger till Ryssland, till Albanien, de baltiska länderna och till USA. För att fördela bördan på presidentskapet permanentades ordningen med en vice president vid årets session. Under 2005 har Jónína Bjartmarz varit vicepresident.

Jämställdhetsfrågor och klimatförändringar har varit genomgående politiska teman i Rannveig Guðmundsdóttirs presidentskap. Nationell förankring av det nordiska samarbetet har dessutom stått på dagordningen. Rannveig Guðmundsdóttir har bland annat talat om pappors möjlighet att stanna hemma med sina barn, om kampen mot handel med kvinnor och barn för sexuella ändamål som en av vår tids största utmaningar, och om kvinnor i politik som rollmodeller. På den internationella kvinnodagen den 8 mars höll Nordiska rådet, på presidentens initiativ, ett seminarium om jämställdhet i Reykjavík i samband med presidets möte där.

Både i Nordiska rådet och i det arktiska parlamentariska samarbetet, där hon representerat rådet, har Rannveig Guðmundsdóttir varnat för att de klimatändringar som sker runt nordpolen är ett allvarligt miljöhot med konsekvenser långt utanför polarregionen.

Mere fokuseret og ”up to date” samarbejde

– Vi ønsker at Norden får mest mulig indflydelse på verden omkring os. Men det kræver fokusering, engagement, handling, konsekvens og vedholdenhed. Og det kræver, at vi løbende prioriterer og justerer. Det sagde den danske samarbejdsminister Connie Hedegaard, da forslaget til ændring af Nordisk Ministerråd blev præsenteret på Nordisk Råds session i Reykjavík.

Samarbejdet i Nordisk Ministerråd bliver fra 2006 koncentreret på 10 områder:

- Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik,
- Erhvervs-, energi- og regionalpolitik,
- Fiskeri, jord- og skovbrug samt levnedsmidler,
- Kulturelt samarbejde,
- Ligestillingsspørgsmål,
- Lovgivningsspørgsmål,
- Miljøbeskyttelsesspørgsmål,
- Social- og sundhed,
- Uddannelse og forskning,
- Økonomi og finanspolitik.

Hvert af disse områder dækkes af et ministerråd. Sammen med de nordiske Samarbejdsministre indebærer det, at Nordisk Ministerråd vil omfatte 11 ministerråd sammenlignet med de tidligere 18 ministerråd. Den nye samarbejdsstruktur trådte i kraft den 1. januar 2006. Ministerrådssekretariatet omorganiseredes ligeledes fra 1. januar 2006 for at afspejle den nye indretning af Nordisk Ministerråd.

Den nye samarbejdsstruktur blev resultatet af det danske formandskabs målsætning om at få skabt et mere fokuseret nordisk samarbejde. Reformen betyder, at nogle ministerråd bliver lagt sammen i nye større ministerråd, mens andre ophører som formelle ministerråd. Connie Hedegaard lægger vægt på, at dagens politikere kun kan prioritere vigtige møder:

— Moderne ministre og politikere bombarderes med tilbud om internationale møder og konferencer og derfor er det helt afgørende for det nordiske samarbejdes fremtid, at møderne opleves som relevante, konkrete og effektive. Derfor er en forenkling og effektivisering af strukturen også en fremtidssikring af samarbejdet.

Ændringen indebærer at Ministerrådene for energipolitik, narkotikabekæmpelse, informationsteknologi, konsumentpolitik, transportpolitik, regionalpolitik, samt bygge- og boligpolitik nedlægges som selvstændige ministerråd.

Vigtige samarbejdsopgaver på de nævnte områder forudsættes imidlertid varetaget på anden vis. Samarbejdet om erhvervs politik, energipolitik og regionalpolitiske spørgsmål samles i ét ministerråd for erhvervs-

energi og regionalpolitik. Narkotikas spørgsmål varetages først og fremmest af ministerrådet for social- og sundhed, men også under ministerrådet for lovgivnings-spørgsmål. Uddannelses- og forskningsministrene forudsættes at varetage IT-spørgsmål.

De øvrige samarbejdsområder, der ophører formelt, kan videreføres som uformelt regeringssamarbejde, såfremt de nordiske regeringer ønsker dette. Der er således ikke tale om, at det nordiske samarbejde på disse områder forsvinder, men i stedet at formen for samarbejdet forandres.

Blandt de nordiske parlamentarikere var der på sessionen i overvejende grad opbakning til den nye struktur. Der var dog bekymring for om forbrugerspørgsmål ville blive nedprioriterede i fremtiden. Blandt andet diskuterede den danske familie- og forbrugerminister Lars Barfoed forandringerne med Nordisk Råds medborger- og forbrugerudvalg. Ministrene vil fortsat mødes for at drøfte aktuelle forbrugerpolitiske problemstillinger, men nu under mere uformelle former. Per Kaalund, der var fungerende formand for medborger- og forbrugerudvalget, udtalte sammenfattende, at parlamentarikerne efter gennemgangen af forslaget til fremtidigt samarbejde, var blevet beroligede.

Herudover har Nordisk Råd i 2005 haft diskussioner med de nordiske parlamenters formænd om, hvordan man kan få en bedre national forankring af det nordiske parlamentariske samarbejde. Formændene så også gerne, at Nordisk Råd reducerer sin mødeaktivitet for at mindske de Nordiske rådsmedlemmers fravær fra de hjemlige parlamenters arbejde. Resultatet af drøftelsen blev, at Nordisk Råd i fremtiden får et møde mindre om året og at de nationale udvalg fremover modtager målrettet information om det nordiske samarbejde.

Nordisk Råd besluttede også at stræbe efter en bedre overensstemmelse mellem medlemskab af nationale udvalg og udvalg i Nordisk Råd. Rådet vil indbyde parlamenternes formænd til en årlig dialog om prioriteringer i Rådets arbejde og budget og de nationale parlamenters udvalg vil blive indbudt til tematiske udvalgsmøder i Nordisk Råds regi. Spørgsmålet om tidspunkt for rådets årlige session blev også drøftet med de nordiske parlamenters formænd.

Nordisk jämställdhet — en förebild i världen

Nordiska ministerrådet har antagit ett nytt nordiskt samarbetsprogram för jämställdhet. Då den finländske samarbetsministern Jan-Erik Enestam presenterade det nya programmet på Nordiska rådets session, underströk han att kvinnostrejken i Island ett par dagar tidigare uppmärksammat att Norden fortfarande har mycket att göra inom jämställdhetsområdet.

Samarbetsprogrammet ”Med fokus på kön är målet ett jämställt samhälle” tar upp två teman: *kön och makt* och *kön och ungdom*.

Kön och ungdom var temat för en nordisk jämställdhetsministerpanel som arrangerades i samband med FN:s kvinnokommissions möte i mars i New York. I november arrangerades en konferens i regi av det danska ordförändskapet i ministerrådet, där nordiska ungdomar

diskuterade kön och sexualiseringen av det offentliga rummet med den danska jämställdhetsministern Eva Kjer Hansen.

I Nordiska ministerrådets budget redovisas numera hur resurserna fördelas ur ett jämställdhetsperspektiv. Det finns klara riktlinjer för fördelningen på kvinnor och män i nordiska samarbetsorgan. I alla ministerråd följs det nu upp hur jämställdhetsarbetet fortskrider.

Kampen mod menneskehandel

Såvel Nordisk Ministerråd som Nordisk Råd prioriterer kampen mod menneskehandel. I oktober arrangerede Nordisk Ministerråd og St. Petersborgs bystyre en fælles konference, *WoMen and Democracy*. Ved åbningsceremonien talte blandt andre St. Petersborgs guvernør Valentina Matvienko.

Konferensen fokuserede på tre hovedtemaer: *WoMen and Power*, *WoMen and Economy and Labour Market* og *Alternatives to Violence*. I konferencen deltog 700 personer fra 14 lande. Deltagerne var beslutningstagere, tjenestemænd, forskere og folk fra frivillige organisationer.

— Den største udfordring i ligestillingsspørgsmål i Europa er kampen mod menneskehandel. Det er en særdeles alvorlig kriminalitet, sagde Nordisk Råds præsident, Rannveig Guðmundsdóttir under konferensen. Kampen mod menneskesmugling kræver regionalt samarbejde. På den måde får man den størst mulige effekt af arbejdet mod organiseret kriminalitet.

Nordisk Råds Medborgerudvalg har arbejdet med at få øget beskyttelse af ofre for menneskehandel. På sessionen i Reykjavík blev der vedtaget et forslag om at tage initiativ til at undersøge, hvordan en officiel tilladelse til et forlænget ophold i et modtagerland, påvirker opklaringen af bagmandsvirksomheden. Det blev også besluttet at indsamle erfaringer fra andre europæiske lande og i øvrigt udveksle erfaringer med hensyn til de mest effektive virkemidler i arbejdet for at opspore og finde frem til ofre for menneskehandel. De tilbud om beskyttelse der står til rådighed for ofre, herunder mulighed for at opnå beskyttelse på tværs af landegrænser skal også identificeres og evalueres.

I juni 2005 arrangerede det danske formandskab for Nordisk Ministerråd et møde med task forces og inter-

ationale organisationer, som arbejder med at bekæmpe handel med kvinder i den region der er omfattet af EU's nordlige dimension. Mødet diskuterede effektivisering af informationsformidling og samarbejde for at undgå dobbeltarbejde.

Ny konvention om lovovertrædere

På et møde mellem de nordiske justitsministre i Skagen i juni blev der opnået politisk enighed om en nordisk konvention om overgivelse af lovovertrædere. Målet med aftalen er at skabe en smidigere lovgivning, hvor der i fremtiden vil gå kortere tid inden en dømt eller mistænkt person udleveres.

Aftalen indebærer, at når et nordisk land anmoder om at få en person overgivet til strafforfølgning eller straffuldbyrdelse, skal denne anmodning imødekommes – med mindre der foreligger en af de få grunde til afslag, som fremgår af konventionen.

— Den nye konvention er et stærkt signal om at de nordiske lande har mulighed for at lave aftaler, der går længere end det europæiske samarbejde. Denne konvention muliggør et smidigere og mere effektivt samarbejde end den europæiske arrestordre, udtalte den danske vært justitsminister Lene Espersen. De øvrige deltagere på mødet var justitsministrene Björn Bjarnason, Island, Thomas Bodström, Sverige, Odd Einar Dørum, Norge samt Johannes Koskinen, Finland.

Fælles nordisk indsats om influenzavaccine

De nordiske sundhedsministre drøftede på et møde den 16. december muligheden for at etablere en fælles nordisk facilitet til produktion af influenzavaccine. Ministrene besluttede at arbejde videre for at prøve at finde en fælles nordisk løsning for at sikre vaccineforsyningen i tilfælde af en pandemi, altså en særlig voldsom epidemi. Skræmmeeksemplet er den spanske syge, der i 1918–1919 var skyld i op imod 40 millioner dødsfald.

Sundhedsministrene udvekslede synspunkter om hvilken model for samarbejdet, de enkelte nordiske lande foretrækker. Grundlaget for debatten var rapporten *Udredning til Nordisk Ministerråd om eventuel fælles nordisk produktion af influenzavaccine*, som

peger på to mulige spor — et såkaldt Private Public Partnership eller en offentlig kontrolleret løsning.

For at få dynamik i processen vil Sverige undersøge en model med Private Public Partnership. Samtidig undersøges en offentlig kontrolleret løsning omkring Statens Serum Institut i København, der i øjeblikket er det eneste sted i Norden med offentlig produktion af

vaccine. Begge de to undersøgelser skal referere til en referencegruppe ledet af det kommende norske formandskab for Nordisk Ministerråd.

Finland ett nordiskt land

Finland blev medlem i Nordiska rådet 1955, och därför hölls 50-årsjubileumsseminariet, "Finland som ett nordiskt land", i oktober i den finländska riksdagen.

Riksdagens talman Paavo Lipponen talade om Norden i Europa:

— Till de nordiska länderna, och speciellt till Norge och Island, riktar jag frågan om hur vi kunde trygga våra länders gemensamma intressen i den europeiska integrations- och samarbetsutvecklingen. Nu saknar vi ett gemensamt strategiskt tänkande. De nordiska länderna har med sina olika linjer sovande sett sin lycka flyga

förbi i många frågor — när kommer den dag då vi finner varandra i EU som en stark faktor?

Ordföranden för Finlands delegation till Nordiska rådet, Outi Ojala, tog ordet i samma fråga:

— Det nordiska samarbetet blir allt viktigare i ett EU som utvidgas och regionaliseras. Nordiska rådet kommer även i fortsättningen att ha en viktig uppgift i att slå vakt om det nordiska samarbetet, den gemensamma kulturen, värdegemenskapen och den nordiska identiteten. Jag vill i detta sammanhang också konstatera, att Danmarks, Finlands och Sveriges samarbete inom EU:s ramar kunde vara intensivare. Vi borde kraftigare än för närvarande driva sådana frågor som utgör nordisk styrka, såsom vår välfärdsmodell och öppenhet i samhället.

Tillväxt och välfärd

Nordiska värderingar som grund för Nordens tättposition i den globala konkurrensen behöver understödjas av åtgärder för bättre mobilitet och gemensamma satsningar på forskning och innovation.

Norden som global vinderregion

— Der er ingen tvivl om, at vi står godt rustet, hvis vi formår at bygge videre på vores fælles styrkepositioner. Det udtalte den danske økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen efter et erhvervsminister-møde. Ministrene drøftede den nye rap-

port *Norden som global vinderregion*, som blev udgivet i samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og den danske tænketank Mandag Morgen. Rapporten fremhæver, at de nordiske landes succes hænger sammen med, at samfundene er præget af en række fælles værdier, der danner baggrund for nordiske styrkepositioner.

27 førende opinionsdannere fra erhvervslivet, den akademiske verden, myndigheder og kulturliv giver i rapporten et bud på hvilke nordiske værdier, der er en styrke i den internationale konkurrence. De er:

- lighed,
- tillid,
- lav magtdistance,
- inkluderende holdninger,
- fleksibilitet,
- respekt for naturen,
- en protestantisk arbejdsetik samt
- æstetik.

De nordiske værdier rummer i følge de udspurgte opinionsdannere et til dels uforløst konkurrencepotentiale. Der er dog behov for et visionært politisk lederskab, der formår at formidle de positive muligheder globaliseringen giver de nordiske lande. Befolkningerne i de nordiske lande tør nemlig tage initiativ, løbe risici og engagere sig uden at frygte for konsekvenserne. Det er ideelle forudsætninger for konkurrencedygtighed og vækst.

Statsminister Anders Fogh Rasmussen tog udfordringerne op i åbningstalen til Nordisk Råds session i Reykjavík i oktober:

— Vi skal sørge for, at de gode tider i Norden bliver langtidsholdbare. Der er behov for en globaliseringsstrategi med to overordnede mål: At forstærke konkurrencekraften, så vi fortsat kan tilhøre de rigeste lande i verden. Og at sikre samfundets sammenhængskraft, så ingen grupper på arbejdsmarkedet bliver hægtet af udviklingen.

De nordiske statsministre var på deres møde i oktober også optaget af, at rapporten kan give bidrag til at styrke den nordiske konkurrencekraft.

Ole Stavad, formand for den danske delegation, fremhævede på sessionen, at regionen har de bedste svar på nutidens udfordringer som globaliseringen. I debatten på sessionen fik den nye rapport om vinderregionen mange roser fra nordiske parlamentarikere. Steingrímur Sigfússon, islandsk medlem af den venstre-grønne gruppe, mente rapporten var et argument for et øget nordisk samarbejde.

Rapporten *Norden som en global vinderregion* er udgivet som Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds fælles årbog for 2005.

Én arbejdsplads, ét hjemmemarked

Tidligere statsminister Poul Schlüter har i tre år været de nordiske samarbejdsministres særlige repræsentant med at fjerne grænsehindringer. På sessionen i Reykjavík sammenfattede han sin indsats inden han gav "stafetten" videre til det norske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2006. Han præsenterede den nye rapport *De nordiske lande — én arbejdsplads, ét hjemmemarked*.

Det var det svenske formandskab for Nordisk Ministerråd, der i 2003 fik Poul Schlüter til at påtage sig opgaven. Den svenske samarbejdsminister Berit Andnor takkede ham for en engageret indsats. Hun fremhævede især den nye skatteportal, den nye digitale jobformidling i Øresundsregionen og den nye næringslivsportal på Hallo Norden som vigtige initiativer i 2005. Ole Stavad udtrykte på vegne af Nordisk Råds præsidium en stor tak til Schlüter for et flot stykke arbejde. Han påpegede dog, at der fortsat er nok at tage fat på.

Islands industri- og erhvervsminister Valgerður Sverrisdóttir indviede i Reykjavík den nye nordiske erhvervsportal. Den er rettet mod små og mellemstore virksomheder, som har behov for information om

forhold i nordiske nabolande. Erhvervsportalen er en del af Hallo Norden.

Allerede i maj åbnede de nordiske finansministre den Nordiske Skatteportal (www.NordiskeTax.net) og det Nordiske Virtuelle Skattekontor. Det virtuelle skattekontor er ikke en nyoprettet fysisk enhed, men i stedet et netværk af skattesagkyndige i Norden. Skatteportalen er også en integreret del af den nordiske informationstjeneste Hallo Norden.

Hallo Norden: www.hallonorden.org

Norden — en region der outsources til

De erhvervsmæssige udfordringer som Norden i dag står overfor — i en stadig mere globaliseret verden — var baggrunden for en stor nordisk conference, som Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd og Nordisk InnovationsCenter (NICE) afholdt i København i maj 2005.

Den danske økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen, der var hovedtaler på konferencen, ser gerne et ændret fokus fra billig arbejdskraft til kompetence:

— Norden kan aldrig vinde i konkurrencen om billig arbejdskraft. Norden må konkurrere på viden, nye idéer og på evnen til at finde nye løsninger — og her har vi fantastisk meget at byde på. Det gælder ikke kun inden for forskning, men også inden for den innovation, der finder sted i samspil mellem virksomheder, kunder og leverandører — kort sagt det, vi kalder godt købmandskab.

Bendt Bendtsen var imod at tegne et sort billede af globaliseringen, for selv om der bliver nedlagt arbejdspladser ved udflytning, så er det til nu gået rimeligt hurtigt med at skabe nye jobs. Væksten i Østeuropa og Østasien skaber samtidig et øget forbrug — også af nordiske varer.

Også Rolf Larsen fra Copenhagen Capacity var optimistisk på de nordiske landes vegne. Ganske vist venter hårdt arbejde, men Norden skal nok klare sig. For eksempel er der vækst i kreative brancher som filmindustri og spilindustri. Der er nemlig plads til at eksperimentere og komme med nye ideer.

Den nordiske velfærdsmodel som en humlebi

Den nordiske velfærdsmodel er under pres, blandt andet fordi Nordens befolkning bliver ældre og der er færre som kan betale til pensionisterne. Højskolen i Finmark i Alta i Norge var i januar arena for et dialog-

møde om den nordiske velfærdsmodel, hvor studenter på socialarbejderuddannelsen mødte politikere til diskussion om temaerne i debatbogen *Hur mår den nordiska välfärden?* Bogen var Nordisk Råds og Ministerråds fælles årbog for 2004. Bogen blev grundlag for en møderække forskellige steder i Norden som handlede om de nordiske velfærdssamfund. Skribenterne blev fundet blandt politikere, forskere og journalister fra de fem nordiske lande samt Grønland.

”Den nordiske velfærdsmodel er som en humlebi eller brumbasse, der teoretisk set er for tung til at flyve. Men den gør det alligevel, og faktisk er den nordiske velfærdsmodel ved at blive en eksportvare i forhold til andre europæiske lande.” Det konkluderede Jon Kvist, seniorforsker på det danske Socialforskningsinstitut, da han i København præsenterede sit afsnit om ”Fremtidens nordiske velfærdsmodel i et europæisk perspektiv” fra debatbogen. Undervisningsminister Bertel Haarder talte på baggrund af afsnittet ”Lange sigtelinier og små skridt”, som han skrev mens han var integrationsminister. Det helt afgørende velfærdsproblem er efter hans opfattelse at undgå social opdeling, øget ghettodannelse, etnisk isolation og social eksklusion.

I Vasa var generalsekretær for Mannerheims Barnefond i Finland, tidligere minister Eva Kuuskoski, hovedtaler. Kuuskoski som er en anden af forfatterne i antologien, fremhævede at børn har det dårligere i dagens Finland end for bare få år siden.

På seminariet i Helsingfors foreslog den tidligere minister Eva Biaudet, at familier med erhvervsarbejde skulle få bedre mulighed for hjælp til rengøring og

andet praktisk, især mens børnene er små. Det ville kunne øge antallet af børnefødsler og mindske antallet af skilsmisser. Hun fremhævede at det i den nordiske velfærdsmodel er vigtigt med høj beskæftigelse. Når man vil have at alle er i arbejde, må man på en eller anden måde kompensere børnefamilierne for manglen på tid. Hvorfor kan man få aftaler om firmabil men ikke om rengøringshjælp i hjemmet, undrede hun sig. Ved at lære af de andre nordiske lande kan man undgå mange fejl og spare mange penge. Det var temaet i Stockholm. Velfærdsforskeren Gunnar Wetterberg, en af elleve skribenterne i antologien, pegede på det svenske pensionssystem, den danske orlovsordning og det norske sundhedsvæsen som eksempler på områder, hvor landene i stedet for selv at prøve sig frem burde se på nabolandenes erfaringer. En anden af skribenterne, Benedikte Thorsteinson fra Grønland, stillede spørgsmålet om den stærke nordiske velfærd direkte passiviserer folk i stedet for at hjælpe.

Kommunernes ansvar for fremtidens velfærd var temaet i Umeå, hvor professor Åke Daun, en af de svenske skribenter, og Nordisk Ministerråds generalsekretær Per Unckel deltog i debatten.

Satsning på forskning og utbildning

Nordiska ministerrådets institution NordForsk etableredes den 1 januari 2005 i Oslo, og overtog då de opgifter som NorFA (Nordisk forskerkutdanningsakademi) og FPR (Forskningsspolitiska rådet) haft. Ministerrådets sekretariat har også overført flere forskningsprogram og andre aktiviteter såsom nordiska spetsforskningscenter (Nordiska *Centers of Excellence*, NCoE) till NordForsk.

NordForsk har en styrelse bestående af fem repræsentanter for de nationale forskningsrådene, tre repræsentanter for universitet og en repræsentant for næringslivet. Till

styrelsen hør også observatører blandt annat från de självstyrande områdena och en gemensam observatör från de baltiska länderna. NordForsks första direktör Liisa Hakamies-Blomqvist tillträdde i mitten av oktober. NordForsks strategi är under utarbetande. En del populära NorFA-aktiviteter såsom byggande av nätverk och forskarutbildningskurser kommer att fortsätta. Dessutom kommer man att införa nya aktiviteter.

Ministerrådet för utbildning konstaterade vid sitt möte i oktober att man stöder huvudlinjen i sekretariatets fremlagda rapport Uppföljning av Lissabonstrategin på nordisk nivå. Rapporten fokuserer på aktiviteter som fremmer kunskap og innovation for tillvæxt i Norden. Ledningsgrupperne, NordForsk og NICE har bidratt. Arbetet fortsætter i 2006.

Nordiska rådets session i Reykjavík Oktober 2005

Foto från vänster till höger, uppfifrån och ned: Magnus Fröderberg (MF); MF;
Johannes Jansson (JJ); MF; MF; JJ; MF; MF; JJ; MF; MF; MF; MF; MF; MF; MF; JJ; JJ.

ääsee myös mukavasti. Alk. 26€

SILJA LINE

Aina mukana.

118

104

Det internationale Norden

Viktiga steg i Nordens relationer med Ryssland, men också med andra grannar, togs under 2005. Nya samarbetsprogram för Ryssland och Arktis och nya former för samarbete med Estland, Lettland och Litauen har introducerats. Satsningar på gräns-samarbete vid EU:s yttre gräns och stöd till demokrati i Vitryssland har också inletts.

Samarbete med Ryssland

Både regeringssamarbetet i Norden och det parlamentariska samarbetet med Ryssland ökade under 2005.

Samarbetsministrarna antog den 27 oktober ett nytt samarbetsprogram gällande 2006–2008. Detta skedde efter att programmet diskuterats under Nordiska rådets session i Reykjavik.

Samarbetsministrarnas beslut om ett nytt Rysslandsprogram innebär att samarbetet med Nordvästryssland intensifieras. Den finske samarbetsministern Jan-Erik Enestam betonade i sitt tal under sessionen vikten av detta nya instrument, och förklarade att samarbetet med Nordvästryssland från 2006 kommer att fokusera på fyra verksamhetsområden:

- kunskapsuppbyggnad och nätverk,
- deltagande i Nordliga dimensionens partnerskap,
- samarbete med frivilligorganisationer i Nordväst-ryssland,
- samarbete i Barentsregionen.

Samarbetsminister Jan-Erik Enestam framhöll att detta är ”en av de viktigaste aktuella processerna som är på gång i det regionala samarbetet i Nordeuropa och som skapar nytta för Norden och dess närområden, samt hela Europa. Genom en dialog och ett samspel med de övriga råden, dvs. Arktiska rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd, kompletterar vi varandra, vilket stödjer EU:s grannlandspolitik och den Nordliga dimensionen.” Vidare menade Enestam att ”det nya samarbetsprogrammet för Ryssland också ger en bra start för Norges ordförandeskap. Vi anser att det är viktigt att förankra en dialog med de ryska myndigheterna. Vi fäster också

uppmärksamhet vid att Norge lägger stor vikt vid S:t Petersburgområdet och gör sitt bästa för att öka samarbetet med Murmanskområdet. Tyngdpunkterna är demokrati, rättstaten och ekonomisk tillväxt, hållbar utveckling, miljöfrågor och urbefolkningen.”

Rysslandsprogrammet ska ses som en konkretisering av samarbetsministrarnas riktlinjer för samarbete med Nordvästryssland som antogs den 10 december 2004. Programmet föreskriver en minskad överlappning i samarbetet i Nordeuropa, så att en större grad av arbetsdelning mellan Arktiska rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd uppnås.

Nordiska rådets politiker ställde sig vid sessionen i Reykjavík bakom de nordiska regeringarnas nya Rysslandsprogram. Talesmannen för Nordiska rådets presidium, Gabriel Romanus, som också är Nordiska rådets Rysslandsrapportör, underströk betydelsen av att dra in frivilligorganisationerna (NGO:s) i programmet.

De ryska parlamentariker som deltog i Reykjavík när programmet godkändes sade sig vara mycket tillfreds med det nordiska intresset för Ryssland. De föreslog också att Ryssland och Nordiska rådet skulle ingå ett partnerskap.

Den 22 desember 2005 undertecknades i Moskva ett avtal mellom den Ryske Federasjonen og Nordiska ministerrådet om etablering av ett nytt ministerrådskontor i Kaliningrad.

— Nordiska ministerrådet har i tio år haft ett tätt samarbeide med Nordvästrysland. Vi har länge arbeidet med å utvikle dette samarbeide òven i Kaliningrad og òr dñrfør glade att nu kunna öppna ett kontor dñr. Det ligger vñl i linje med vñrt övergripande mål att förstärka samarbeidet i hela Östersjöregionen. Så sñger Nordiska ministerrådetts generalsekreterare Per Unckel.

Nu förstärks Nordiska ministerrådetts samarbeide med Nordvästrysland ytterligere gjennom ett økat nordisk engagemang i Kaliningrad. Kontoret kommer att, i samarbeidet med lokale aktører, samordne og gjennomföra ministerrådetts Ryslandspolitikk i Kaliningrad; framfñrallt i fñrhållande till ministerrådetts nye riktlinjer og program fñr samarbeide med Rysland. Ministerrådetts utbytes- og nñtverksprogram fñr tñjnstemñn, forskere, kunstnere, politikere, nñringsidkare og så vidare kommer att vñre öppna fñr medborgere frñ Kaliningrad. Samarbeidsprosjekt kommer att initieres mellom lokale aktører i Kaliningrad og partnere i Norden. Nordiska ministerrådet ser òven fram emot ett økat politisk samarbeide med Kaliningrads lokale administrasjon.

EUs Nordlige Dimensjon

Økt samarbeide med Russland vil fremover ogsñ skje innenfor rammen av EUs Nordlige Dimensjon.

Ved en ministerkonferanse om den Nordlige Dimensjon, holdt i Brussel den 21. november, sa generalsekretær Per Unckel i Nordisk Ministerråd:

”En av de viktigste prioriteringer fñr arbeidet i Nordisk Ministerråds samarbeide med Russland, er oppbygging av kunnskap og utvekslingsprogrammer. I tillegg er det av sñrlig interesse å delta i EU-partnerskap som inkluderer Russland. Vi vil vñre aktive i å utvikle miljøpartnerskapet og partnerskap om offentlig helse

og velvære. Vi legger ogsñ stor vekt pñ ’Northern e-Dimension’, som er en integrert del av samarbeidet innenfor den Nordlige Dimensjon.”

Samtidig understreket generalsekretøren, at man fra Nordisk Ministerråds side ogsñ la vekt pñ det arktiske samarbeidet under den Nordlige Dimensjon. Ministerrådet tilbød derfor sammen med andre å arrangere en ministerkonferanse om arktiske problemstillinger som oppfølging pñ en konferanse holdt i Grønland i 2002.

Nordisk Råd har samarbeidet med Russland blant annet gjennom deltakelse i CIS IPA-sesjon og feiringen av 60-årsminnet fñr seieren over nazismen. I forbindelse med feiringen holdt Nordisk Råds president Rannveig Guðmundsdóttir tale. Nordisk Råd deltok ogsñ i St. Petersburg Economic Forum i juni.

Med stñtte fra Nordisk råds stipendieprogram har 19 russiske parlamentarikere i år besøkt parlamentskolleger i Reykjavik og København. Et antall russiske parlamentarikere deltok ogsñ i en konferanse i Bodø, hvor parlamentarikere fra Barentsregionen var samlet.

Under Nordisk Råds sesjon møtte presidiet representanter fñr Fñderasjonsrådet, Statsdumaen samt Nordvest-Russlands parlamentariske forsamling (PANWR). Russland meddelte at man ønsker et partnerskap med Nordisk Råd – ikke medlemskap. Etter sesjonen hadde russlandsrapportøren Gabriel Romanus arbeidsmøte med PANWR i Petrozavodsk om samarbeide pñ regionalt parlamentarisk nivå.

Den andre barentsparlamentarikerkonferanse arrangert i Bodø hadde tre hovedtema, samarbeide i Nord-Europa, bærekraftig økonomisk utvikling i Barentsregionen og forholdene fñr urfolk og den stilling de har i landene i Barentsregionen. Konferansens ordførerskap slår fast at resten av Nord-Europa kan lære noe av hvordan landene i Barentsregionen samarbeider. God dialog mellom regjeringer og parlamentarikere blir understreket som viktig.

Mere målrettet nordisk-baltisk samarbejde

De nordiske lande har haft et tæt samarbejde med de baltiske lande allerede fra 1990, hvor Estland, Letland og Litauen endnu ikke var selvstændige. Samarbejdet mellem de nordiske og de baltiske lande er både på regeringsplan og blandt parlamentarikerne blevet mere jævnbyrdigt. Halvandet år efter EU udvidelsen er det klart, at der fra begge sider fortsat er ønske om at udbygge de gode forbindelser.

Bl.a. var Nordisk Råd og Baltisk Forsamling samlet til et stort fællesmøde i foråret 2005 i Pärnu i Estland. Det blev det femte – og sidste – af disse store fællesmøder. De nordiske og baltiske parlamentarikere blev nemlig enige om i fremtiden i stedet at satse på samarbejde mellem fagudvalg, så kontakten kan blive mere fokuseret og indrettet på at opnå konkrete resultater.

Politikerne vil prioritere uddannelsespolitik, miljøet i Østersøen, arbejdsmarkeds spørgsmål, kamp mod korruption og alkoholpolitik. Nordisk Råds præsident Rannveig Guðmundsdóttir, Island, sammenfattede: — Organiseret kriminalitet, hvis værste form er handel med kvinder og børn, er det største problem. Denne form for moderne slaveri kan ikke accepteres. Norden og Baltikum har store fælles interesser på miljøområdet, særlig omkring Østersøen. Forholdet til Rusland vil også have en central betydning.

De nordiske lande har ingen grund til at være bekymrede for indrejse af baltisk arbejdskraft. Det var de beroligende ord fra Tarmo Kriis, formand for Estonian Employers' Confederation, til politikere og andre tilhørere i Pärnu. Selv var han mere bekymret for, om Estland kan fortsætte med høj økonomisk vækst.

Tom Saxen, generalsekretær for Nordens Faglige Sammenslutning (NFS), lagde vægt på, at alle ansatte skal have lige vilkår. Hverken Estland eller EU kan bygge vækst på social dumping. Tom Saxen slog et slag for det nordiske velfærdssamfund, der netop med et reguleret arbejdsmarked har givet stærk konkurrencedygtighed. De to sider i denne faglige debat kunne i det mindste enes om at det er positivt med øget nordisk-baltiske samarbejde om arbejdsmarkedet.

Nordisk Ministerråds samarbejde er med Estland, Letland og Litauen løbende søgt fordybet under året. Fremskridt er sket under det danske formandskab inden for rammerne af Ministerrådets retningslinier for Nordisk Ministerråds samarbejde med Estland, Letland og Litauen, som blev vedtaget af samarbejdsministrene den 10. december 2004.

Konsultationer på højt niveau er foretaget og konkrete samarbejdsprogrammer er iværksat. NB8-samarbejdet har vist sig blandt andet ved en række fælles mødeaktiviteter, på såvel ministerniveau som på embedsmandsniveau. Hertil kommer, at der finder nordisk baltisk samarbejde sted inden for rammerne af EU's partnerskaber under Den Nordlige Dimension. Samarbejdsministrene godkendte retningslinier for de fælles nordiske institutioners samarbejde med Estland, Letland og Litauen i slutningen af året.

Nordisk-baltisk samarbejde bliver herudover løbende styrket gennem det øgede samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet. Det gælder blandt andet på det grænseregionale område (BEN-projektet), transportområdet og IKT-området (The Northern eDimension Action Plan).

Styrkelse af det grænseregionale samarbejde

BEN-projektet (The Baltic Euro-regional Network), er et nyt grænseregionalt projekt med 35 partnere i Østersø-regionen, hvoraf nogle fra de baltiske lande, Rusland og Belarus. Der deltager såvel en række regionale myndigheder som frivillige organisationer. Et af målene med projektet er at mindske nogle af de grænsehindre, der kan opstå ved EUs nye ydre grænse efter udvidelsen. Projektet er et samfinansieret og fælles ledet projekt mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet (CBSS). Projektet har bl.a. EU finansiering via EU's INTERREG-midler. Nordisk Ministerråds kontor i Vilnius har hovedansvaret som såkaldt ledende partner. Nordisk Ministerråd bidrager med ca. 350.000 €. CBSS deltager med en finansiering på 80.000 €. Projektet indledtes med en åbningskonference den 27. september i Vilnius. Projektet forventes at løbe frem til december 2007.

Også konkrete projekter med Barentsrådet og Arktisk Råd er under udarbejdelse.

Støtte til hviderussisk universitet

— Hvordan kan vi sammen sikre den fortsatte udvikling af demokrati i forskellige dele af verden? Hvordan kan vi hjælpe med at skabe en fredelig overgang til demokrati i Hviderusland? Det er ikke en nem opgave — men en vigtig en.

Connie Hedegaard, nordisk samarbejdsminister i Danmark, talte om hvordan de nordiske lande kan engagere sig i forhold til Hviderusland på høringen ”Belarus in Europe” i oktober. Høringen blev arrangeret som led i det danske formandskab for Nordisk Ministerråd af det danske Udenrigsministerium i samarbejde med Nordisk Ministerråds sekretariat og Dansk Institut for Internationale Studier.

Connie Hedegaard fremhævede blandt andet to initiativer taget af Nordisk Ministerråd. Det første er BEN-projektet, det andet initiativ er at sikre både nordisk og europæisk støtte til European Humanities University (EHU).

Nordisk Ministerråd undertegnede 29. december 2005 en aftale med EU kommissionen om et projekt til støtte for det hviderussiske universitet European Humanities University, EHU. Dermed sikres fortsat undervisning ved det sidste uafhængige hviderussiske universitet, der blev lukket af de hviderussiske myndigheder i Minsk i juli 2004. Universitetet er efter lukningen i Hviderusland flyttet til Litauens hovedstad Vilnius. Per Unckel, generalsekretær i Nordisk Ministerråd udtalte:

— Det er alle landes ansvar at medvirke til at fremme demokrati og menneskerettigheder i Hviderusland. Nordisk Ministerråds indsats skal ses som en del af et større og øget engagement i Hviderusland. Satsningen

på EHU er også et eksempel på hvordan Nordisk Ministerråd søger et udvidet samarbejde med EU. Et andet eksempel er Baltic Euro-Regional Network — et grænsesamarbejde som også inkluderer Hviderusland. Samspillet mellem EU og Norden er et godt eksempel på den rolle regionale organisationer med særskilte forudsætninger og kundskab kan spille indenfor rammerne for EU-samarbejdet.

I Vilnius kommer universitetet, med støtte fra EU kommissionen og Nordisk Ministerråd, til at stå for undervisning i en række programmer, som alle leder frem til europæisk anerkendte eksaminer. Sammenlagt vil cirka 350 hviderussiske studenter få mulighed for at studere i Vilnius. Aftalen, der er blevet undertegnet af Nordisk Ministerråd og EU kommissionen, strækker sig over tre år og omfatter en støtte på cirka 20 millioner DKK. Støtten fra EU kommissionen kommer fra programmet European Initiative for Democracy and Human Rights. Ved siden af EU og Nordisk Ministerråd bidrager også Finland og Sverige bilateralt med støtte til projektet.

Etableringen af EHU er lykkedes takket være støtte fra den litauiske regering. Nordisk Ministerråd har gennem flere år udviklet en meget konstruktiv samarbejdsrelation med regeringen i Vilnius.

Også Nordisk Råd har haft Hviderusland og andre lande mod øst på sin dagsorden i året der gik.

— EU har fået nye naboer, og det er ønskeligt de er demokratiske. Det går ikke at stå på sidelinjen, når det gælder hjælp med at udvikle demokratiet også mod øst for eksempel i forhold til Ukraine.

Det var budskabet fra Zenonas Petrauskas, viceudenrigsminister i Litauen, til det nordisk-baltiske møde i Pärnu i april.

Klimaforandringer i Arktis

Et nytt arktisk samarbeidsprogram for Nordisk Ministerråd ble støttet under Nordisk Råds sesjon i oktober 2005. Det gjelder for årene 2006 til 2008 og viderefører den nordiske innsatsen i Arktis og fokuserer på de spesielle utfordringene hele Arktis står overfor. Programmet gjør Norden til en aktiv medspiller i Nord-Europa både gjennom de nordiske landenes arbeid i Arktisk Råd og de satsinger som kommer i det Internasjonale Polarår 2007–2008.

Programmet fokuserer på urfolks livsvilkår og de økonomiske og kulturelle utviklingsmuligheter som finnes. Det er satt særlig fokus på forskning i programmet. Videre er klimasamarbeidet og kampen mot spredning av tungmetaller og miljøgift gitt topp prioritet.

Nordisk Ministerråds arktiske samarbeidsprogram har et årlig budsjett på sju millioner DKK og i tillegg kommer en lang rekke innsatser i Arktis som gjennomføres i samarbeide med — eller selvstendig — av de enkelte fagministerråd innenfor Nordisk Ministerråd.

De nordiske projekter og aktiviteter i Arktis koordineres via en arktisk sakkyndigkomite, som er nedsatt av de nordiske samarbeidsministrene. Den rådgivende komiteen består av de permanente nordiske representanter i Arktisk Råd, såvel som representanter fra de selvstyrende områdene. Komiteen har gjennom sitt engasjement i Arktisk Råd god oversikt over hvilke aktiviteter som pågår i Arktis og hvor det er fordelaktig at man fra nordisk side gjør en ekstra innsats. Sakkyndigkomiteen er rådgivende ved utformingen, gjennomføringen og oppfølgingen av Ministerrådets arktiske aktiviteter, og det er komiteens rolle å anbefale hvilke av de innkomne projektforslagene som Ministerrådet bør gi støtte til. Komiteen avholdt sitt årlige møte i desember 2005, hvor aktivitetene for 2006 ble diskutert.

I løpet av året ble det også gjennomført et vitalt arktisk parlamentarikerprogram hvor den republikanske amerikanske senator Lisa Murkowski fra Alaska møtte nordiske medlemmer av den permanente arktiske parlamentarikerkomité. Murkowski åpnet for dialog ikke bare med arktiske nasjonalstater, men også med urbefolkningene. Nordisk Råds deltakere i den arktiske parlamentariskommiteens møter har uttrykt seg positive til den økende interessen fra USAs side.

Et sentralt punkt i diskusjonen var USAs holdning til klimapolitikken. En oppfølging av den store ACIA-rapporten om endringer i klimaet sto også på dagsordenen for de nordiske politikerne i 2005. Det er meningen at utvalgene i Nordisk Råd følger opp ACIA-rapporten og rapporten om levevilkår i Arktis.

Från norr till syd – nordiska erfarenheter

Nio kulturministrar och representanter från länderna i sydöstra Europa undertecknade den 31 mars 2005 ett historiskt avtal i Köpenhamn. Avtalet syftar till att främja kulturutbytet mellan länderna i sydöstra Europa och till att bygga upp ett nätverk mellan kulturministerierna i regionen för utbyte av information och erfarenheter och för att stärka det multilaterala kultursamarbetet. Den danske kulturministern Brian Mikkelsen uttalade som värd för mötet sin glädje över det ingådda avtalet:

— All erfarenhet visar att förståelsen mellan befolkningar stärks när det kulturella samarbetet förbättras. Jag har därför stor tillförsikt till att det nya samarbetet kommer att medverka till stabilitet och framgång i ett område av Europa, som i alltför många år har präglats av stridigheter. Och jag är stolt över att ha varit värd för detta möte där avtalet undertecknats. Det är en historisk händelse för nationerna i Sydösteuropa.

I samband med undertecknandet hölls ett gemensamt möte för kulturministrarna från Norden och ministrarna och representanterna från sydöstra Europa. Den svenske kulturministern Leif Pagrotsky kommenterade: — Det är spännande att det nordiska exemplet har spridit sig så långt bort. Mötet visar hur viktigt nätverksbygge är i det internationella samarbetet.

Reklambyrå

Turistbyrå

Ministermötet var kulmen på ett omfattande kulturprojekt som inleddes år 2003 med länderna på Västbalkan (Albanien, Bosnien-Herzegovina, Kroatien, Makedonien (FYROM) och Serbien och Montenegro). Projektet hade två målsättningar, dels att bygga nya nätverk mellan Norden och Västbalkan, dels att introducera den nordiska samarbetsmodellen.

Projektet hade rubriken Norden – Balkan – Culture – Switch och riktades till unga professionella i båda regionerna. Norden – Balkan – Culture – Switch omfattade fem områden: musik, visuell konst, litteratur, film och samtida dans och koreografi. Vid sidan om dessa områden fanns ett utbytesprogram riktat till dem som arbetar i kulturinstitutioner. Alla projekt förutsatte deltagande från åtminstone tre länder i Västbalkan.

Projekten planerades och genomfördes av de nordiska kulturinstitutionerna Nordiskt institut för samtidskonst (NIFCA), Nordiska musikkommittén (NOMUS), Nordiskt center för Scenkonst (NordScen) och andra relevanta nordiska nätverk som till exempel litteraturcentralerna, de nordiska filminstituten i ett samarbete med institutioner i Västbalkan.

Mer än 35 olika projekt har genomförts och lett till bland annat översättningar och publicering av ny litteratur från båda regionerna, ett omfattande utbyte mellan filmfestivalerna i båda regionerna, en serie workshops med totalt 200 deltagande från 18 konstakademier som resulterade i en utställning som visats i Belgrad och Helsingfors, ett omfattande residensprogram för bildkonstnärer, nordisk musik på festivaler i Västbalkan och ny musik från Västbalkan på festivaler i Norden med mera. Hela projektet har resulterat i nätverk och värdefulla kontakter för de institutioner och individer som deltagit.

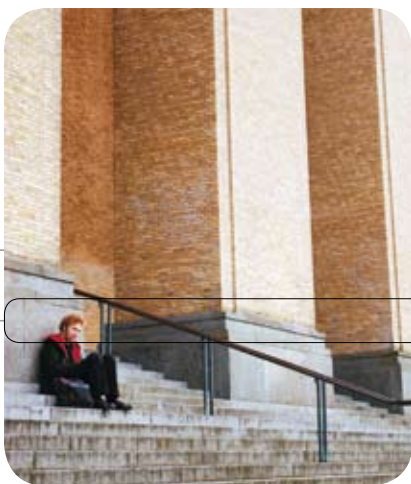
Kulturprojektets målsättning var även att presentera det nordiska regionala samarbetet och den betydelse det har haft för kulturlivet i hela Norden. Kulturprojektets multilaterala karaktär väckte gensvar hos myndigheterna i Västbalkan, och på initiativ av Albaniens kulturminister inleddes hösten 2004 diskussioner om att i Balkan inrätta ett samarbetsorgan för kulturellt utbyte i regionen. Kretsen av intresserade länder utökades och Bulgarien, Rumänien, Grekland och Turkiet deltog i diskussionerna som ledde fram till att kulturministrarna den 31 mars 2005 i Köpenhamn undertecknade *Charter of the Council of Ministers for Culture of South East Europe* (SEE).

Det nordiska samarbetet har också väckt intresse i EU-Barcelona sammanhang. Nordiska ministerrådets generalsekreterare Per Unckel redovisade erfarenheter från det nordiska samarbetet vid öppningen av "The Euromed Regional Conference Barcelona +10" i Barcelona i november. Han var inbjuden för att berätta hur de nordiska länderna har utvidgat sitt samarbete till att omfatta hela Östersjöregionen:

– Länderna runt Östersjön har utvecklat ett samarbete som andra också kan dra nytta av. Vi har lärt oss att ett samarbete ska vara konkret och ge mervärde till dem som deltar samt att deltagarna måste uppfatta det som meningsfullt. EU-samarbetet omfattar snart 30 länder. Till detta kommer alla de länder utanför EU, som EU samarbetar med. Det nordliga och det sydliga EU har mycket att vinna på att utbyta erfarenheter då båda har samarbete med såväl EU-medlemmar som länder som står utanför EU. Båda områdena har dessutom en stor utvecklingspotential.

Konferensen var ett av flera arrangemang som upptakt till det efterföljande mötet mellan stats- och regeringsledare från EU och tio Medelhavsländer, som markerade 10-årsdagen av Barcelona-processens lansering.

Nordiska rådets president Rannveig Guðmundsdóttir deltog på senhösten i Tirana i ett möte med den parlamentariska dimensionen av det ekonomiska svartahavs-samarbetet (PABSEC). Migrationsfrågor och särskilt kampen mot människohandel och organiserad brottslighet var huvudteman vid detta möte.

Rådets president framhöll vikten av regionalt interparlamentariskt samarbete mot gränsöverskridande fenomen som människohandel. Hon menade också att det behöver utvecklas fler kontaktytor mellan nord och syd i Europa om man ska kunna komma tillrätta med denna typ av problem.

Østersøregionen er konkurrencedygtig

— Jeg er overbevist om at Østersøregionen er en af de — hvis ikke den mest interessante region i Europa. Gennem århundreder har landene rundt om Østersøen samarbejdet. Vi kender hinanden. Vi kan være enige eller uenige, men vi respekterer fortsat hinanden med vore ligheder og forskelle. Mange af landene er fælles om samme kulturelle identitet.

Citatet er fra et interview i Baltinfo, udgivet af Østersørådet, med Nordisk Ministerråds generalsekretær Per Unkel. Han lægger vægt på, at regionen ikke uden en målrettet indsats kan være ledende i Europa.

På Baltic Development Forum (BDF) i Stockholm i oktober fortalte Per Unkel om Nordisk Ministerråds Northern Dimension Working Group on Innovation som har samlet deltagere fra elleve lande rundt om Østersøen. Nordisk Ministerråd har forskning og innovation højt på dagsordenen og mener at det er vigtigt at bidrage til at udvikle hele Østersøregionen. I forbindelse med BDF-mødet blev Nordisk Ministerråd anmodet om at lede det såkaldte Baltic Sea Initiative (BSI), et netværk af netværk for at fremme konkurrencekraften i Østersøregionen.

Østersøsamarbejdet udvikles også indenfor rammerne af EU's Nordlige dimension.

Nordisk Ministerråd er aktive i at udvikle den Nordlige dimensions miljøpartnerskab og partnerskab om offentlig sundhed og socialt velvære.

"Northern e-Dimension" er en integreret del af samarbejdet indenfor den Nordlige Dimension. Her arbejder

Nordisk Ministerråd tæt sammen med blandt andet Østersørådet. Nogle af aktiviteterne er udvikling af statistik om IT anvendelse i regionen samt samarbejde med det nordiske Nordunet om avanceret IT-infrastruktur til forskningen.

Sårbart havmiljø i Østersøen

Algevekst på grund af overgødning har igen været et stort problem i Østersøen. Parlamentarikere fra alle Østersølandene, der var samlet i Vilnius i Litauen til "14th Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC)", fokuserede på dette problem.

— Østersøens tilstand er langt fra tilfredsstillende. Udladning af forurening fra industri, landbrug og byerne langs Østersøen har ført til algevekst. Vi parlamentarikere har en forpligtelse til at øge det politiske pres om disse spørgsmål.

Det sagde Nordisk Råds præsident Rannveig Guðmundsdóttir i en tale ved åbningen af konferencen. Ole Stavad, formand for den danske delegation, undrede sig over hvorfor Rusland er forbeholdne overfor at klassificere Østersøen som et særligt følsomt havområde. Det vil kunne standse enkeltskrogede olie-skibe. Konferencen vedtog en resolution blandt andet om at Østersøpolitikkerne skal forholde sig aktivt til EUs arbejde med en ny politik for beskyttelse af havmiljøet.

Parlamentarikere fra såvel Nordisk Råd som det bredere Østersøsamarbejde har i mange år kæmpet for at få anerkendt Østersøen som et særligt sårbart havområde (Particularly Sensitive Sea Area, PSSA). International Maritime Organisation, IMO, der hører under FN, forventes at give Østersøen denne status i sommeren 2006. Det vil betyde nye og strengere regler for skibstrafikken i Østersøen for at øge sikkerheden til søs. Nordisk Ministerråd har også haft dette emne på sin dagsorden.

Nordisk Ministerråd har gennem sit engagement på miljøområdet fortsat sit virke for at forbedre vandmiljøet i Østersøen, og alene i 2005 er der gennemført 7 projekter med fokus på bekæmpelse af et for højt indhold af næringssalte, såkaldt eutrofiering, til en samlet projektsum på over 2,8 MDKK.

Et bærekraftig Norden

Nye handlingsprogrammer for blant annet miljø, energi, matvarer og skogsdrift følger av den nye strategien for et bærekraftig Norden. Satsinger på nordisk mat, helse, marin forskning, kystfiskets fremtid og EUs såkalte kjemikaliedirektiv er alle deler av strategien som har fått særlig oppmerksomhet i 2005.

Ny nordisk strategi om bærekraftig utvikling

De nordiske samarbeidsministrene vedtok den reviderte nordiske strategi om bærekraftig utvikling. Den fastsetter 20-års målene for bærekraft og også konkrete mål og innsatser på en rekke områder for perioden 2005–2008. Strategien er også blitt styrket ved i større grad å trekke inn sosiale og økonomiske aspekter på bærekraftig utvikling.

Strategien er blitt lansert internasjonalt, blant annet i EU, FN og OECD, for å stimulere andre land og regioner internasjonalt til en mer bærekraftig utvikling.

Strategien for bærekraftig utvikling suppleres av et eget sett indikatorer, som gjør det mulig å måle graden av eller effekten av bærekraftig utvikling i Norden i forhold til de målene regjeringene setter.

Energi, miljø og bærekraftig utvikling

De nordiske regjeringenes energisamarbeide fra 2006 til 2009 er styrt av en egen, ny, handlingsplan som ble vedtatt i 2005. Denne slår fast at det nordiske samarbeidet skal bidra aktivt til utformingen av energipolitikken i Norden og Europa. Handlingsplanen har full tilslutning fra parlamentarikerne i Miljø- og Naturressursutvalget i Nordisk Råd. Rådets sesjon støttet programmet. Det som er viktig for det nordiske energisamarbeidet er tre hovedområder som var på dagsordenen i 2005:

- energimarkedet
- bærekraftige energisystemer
- Norden i det internasjonale samarbeidet.

20 års satsing på energiforskning i nordisk regi har styrket forskningsmiljøene i Norden og bidratt til omfattende kunnskapsnettverk. Dette har ført til en kompetanseheving i bransje og forvaltning.

Denne solide kunnskapsbasen har gitt nordisk industri muligheten til å delta i utviklingen og introduksjonen av ny teknologi, og bidratt til å opprettholde den nordiske industriens sterke internasjonale konkurranseposisjon innen energisektoren.

Både energiministrene og parlamentarikerne har hatt utstrakt samarbeid med baltiske og russiske kolleger blant annet gjennom BASREC-samarbeidet (Baltic Sea Region Energy Co-operation) i 2005.

De nordiske miljøministrene sto sammen i de siste avgjørende forhandlingene om EUs nye kjemikaliereform, REACH, og i arbeidet med å gjøre ferdig den internasjonale kjemikaliestrategi (SAICM). De nordiske parlamentarikere arbeidet også for å få REACH vedtatt.

De nordiske miljøministrene la i 2005 vekt på at de farligste kjemikaliene skulle erstattes med mindre farlige (og at dette skal kunne sees som et resultat av REACH). Det er også et felles nordisk krav, at produsenter og importører av kjemiske stoffer har ansvaret for, at produksjon og bruk skjer på forsvarlig måte uten skader på miljøet og folks helse. Siden det er industrien som i størst grad bruker kjemikalier i Norden er det viktig at forbrukerne får vite om hvilke farlige stoffer som blir brukt, slik at man kan ta forholdsregler.

Miljøministrene i Norden har ellers gjennom 2005 satt fokus på fremme av miljøteknologi, siden de nordiske

land sammen og hver for seg har bred ekspertise på miljøteknologi og slik kan bidra til nye løsninger som gir store miljøgevinster på sikt. Dette har i 2005 ført til utarbeidelsen av en nordisk publikasjon om miljøteknologi som inneholder en rekke eksempler på hvordan Norden har vært en foregangsregion på områder som skipstrafikk, energieffektive bygninger og biobasert tilvekst som landbruk og skogbruk.

Miljøhandlingsprogrammet, som dekker det nordiske samarbeidet og samarbeidet mot EU, har fokus på fire områder, miljø og helse, havet, natur, kultur og friluftsliv, og i tillegg bærekraftig produksjon og forbruk.

Noen viktige satsinger i handlingsprogrammet for fiskeri, jord- og skogbruk og næringsmidler er omtalt nedenfor.

Kystfisket har en fremtid

— Har kystfisket i Norden noen utviklingsmuligheter og hvordan kan fiskerne påvirke sin egen situasjon? Dette var blant temaene for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråds konferanse om kystfiskets fremtid, som ble arrangert i Grenaa i Danmark den 2. og 3. mai 2005.

Kystfiskerne har alvorlige utfordringer i hele Norden — og selv om fisket med mindre fartøyer og passive redskaper har tilknytning til lokale mindre kystsamfunn, er det forskjeller mellom landene. Krisen i fiskeriene fører til at stadig flere mindre båter hugges opp og erstattes av større. Dette svekker rekrutteringen til kystfisket og utgjør en trussel mot småsamfunnenes evne til å overleve.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, sammen med en rekke andre organisasjoner, satte fokus på fiskeryrket under konferansen i Grenaa, som samlet ledende parlamentarikere, organisasjonsfolk og fiskeriembetsmenn fra hele Norden.

Kystfiskeriorganisasjonene utarbeidet før konferansen en deklarasjon om fiskerienes fremtid. Deklarasjonen ble drøftet under konferansen. Kystfiskere fra hele Norden vedtok under konferansen en erklæring om kystfiskeres rettigheter. Fiskerne ba blant annet de nordiske regjeringer fjerne muligheten for å selge fiskekvoter.

— Vi vil handle for å sikre grunnlaget for en lønnsom fiskerinæring og på lang sikt gjelder dette også kystfisket. Det sa den danske matvareministeren Hans Christian Schmidt da han talte under konferansen. Forbrukerne

vil ha fersk fisk av god kvalitet og det er nettopp hva kystfiskerne i hele Norden kan by på, fastslo han.

For å sikre fiskeriene på lang sikt ba medlem av Nordisk Råds miljø- og naturressursutvalg, Kristen Touborg Jensen, om at man får økt kunnskap om bærekraftige fangstmetoder og om de prinsippene for fiskeriutdanning som Nordisk Ministerråd satte fokus på i sin rapport om *Marine kunnskapsbehov*. Touborg Jensen ba Nordisk Ministerråd se på de eksisterende utdanningsavtaler mellom de nordiske landene og vurdere om disse kan brukes til gagn for et mer utbygd samarbeid for utdanning av nordiske fiskere.

Marin spissforskning i nordisk regi

Nordisk marinakademi, som skal fronte all nordisk forskning på det marine område, ble lansert av de nordiske samarbeidsministrene i 2005. Norges daværende fiskeriminister og nordisk samarbeidsminister, Svein Ludvigsen foretok åpningen sammen med Islands samarbeidsminister, næringsminister Valgerdur Sverrisdóttir og den færøyske samarbeidsminister Jógvan við Keldu.

— Gjennom dette nordiske samarbeidsprosjektet mellom forskerinstitusjonene tror jeg Norden på nytt kan vise veg og være nyskapende til beste for oss alle, sa Svein Ludvigsen.

Idéen med Nordisk marinakademi er å utvikle Nordens kompetanse innenfor marin og fiskerirelatert forskning, herunder alt som har med de marine resurser å gjøre, det marine økosystem i sin helhet, bærekraftig utnyttelse, fangst og foredling av marine produkter, samt aquakultur. Bak Nordisk marinakademi står NAF (Nordisk Arbeidsgruppe for Fiskeriforskning) og Nord-Forsk, som hver støtter akademiet med 5 millioner DKK over fem år. Til stede under åpningen var også Gúdrun Petursdóttir, direktør for Islands fiskeriforskningsinstitutt, og akademiets leder, professor Arild Folkvord ved Universitetet i Bergen.

Sunn mat gir bedre helse

Sunnere kosthold og kamp mot fedme og livsstilssykdommer har stått sentralt i Norden gjennom hele 2005. Nordisk Ministerråd skal utarbeide en ny handlingsplan for bedre livskvalitet og helse med bakgrunn i flere seminarer og arbeidsgrupper som gjennom 2005 har koplet effekten av sunnere mat til bedre helse. Mer

mosjon kombinert med mindre fett og mindre sukker i kostholdet vil bidra til å bedre helsen for befolkningen i Norden. Nordens innbyggere ligger bedre an enn sine naboer i Europa, men varsellampene lyser og det er på tide med tiltak mot den globale fedme-epidemien som synes å bre seg. Ut fra de mange fellestrekk i de nordiske innbyggeres livsstil er det et godt grunnlag for en fellesnordisk handlingsplan som kan understøtte de enkelte lands politikker og handlinger.

De politiske rammer for handlingsplanen ble fastlagt i 2005 og omfatter temaer som et tettere nordisk samarbeid i forhold til den internasjonale debatt, ansvarliggjørelse av de private interessenter, økt kunnskapsdeling og felles overvåkning, forskning og utvikling samt felles ambisjoner. Siden er forslag til konkrete innsatser blitt drøftet på en stor partskonferanse i november 2005 med mere enn 150 deltagere. Forslagene som ble reist kan oppsummeres slik:

- Restriksjoner mot TV-reklame for usunn mat rettet mot barn.
- Matvareindustrien foreslår, at myndighetene bruker industriens erfaringer i kommunikasjon med barn på en positiv måte i den gode saks tjeneste.
- Innsats overfor gravide, herunder informasjon om amming og kostlære i relasjon til barn.
- Fokus på barn og sosialøkonomisk svake grupper.
- Fremme betingelsene for alle typer for fysisk aktivitet
- Forsknings- og innovasjonssamarbeidet styrkes.
- Nordisk database med ideer og erfaringer om helsekampanjer og felles retningslinjer for slike i Norden.
- Bedre merking av ernæringsmessige opplysninger til forbrukere.

Markering av Verdensfødevaredagen

Mere end 750 barn og unge indtog Nordisk Ministerråds sekretariat den 13. oktober 2005, hvor man markerte World Food Day. FAO's World Food Day hadde i år temaet "Jordbrug og interkulturel forståelse". Projektet hadde til hensikt, at øge den interkulturelle dialog mellom land og by ved, at vise eksempler på,

hvad vi høster i Norden, og hvorledes fødevarerne forarbejdes og behandles inden de lander som færdigvarer i køledisken og i supermarkedet hos forbrugerne.

Samfundsudviklingen har betydet at bybefolkningen har mistet grundlæggende viden om, hvor maden kommer fra. Dette betyder, at både børn og voksne i de nordiske lande kun i begrænset omfang sætter spørgsmålstejn ved, hvad de spiser, hvad det er muligt at spise, og om maden er sund samt hvordan man skal behandle naturen for at sikre en bæredygtig udvikling fremover.

Børnene blev gennem fysisk kontakt med dyr og planter, ved smagsprøver og leg gjort opmærksomme på mangfoldigheden og rigdommen i de nordiske landes råvarer og fødevarer, betydningen af sund mad for deres velbefindende. De fik samtidig en forståelse for den enorme kontrast som eksisterer imellem vores mad og den simple kost som stadig i dag udgør den vigtigste del i et måltid i store dele af den fattige del af verdenen.

Som en del af markeringen af Verdensfødevaredagen var der sat fokus på Ny Nordisk Mad. Fredag 14. oktober fandt mere end 2000 mennesker vejen forbi Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds fakkeloplyste gård. Det blev en uforglemmelig aften med fokus på Ny Nordisk Mad. Der blev serveret mad baseret på nordiske råvarer på en ny og forfriskende måde. Senere på aftenen droppede gæster fortsat ind i den fredelige gård til forfriskninger i ly af den hektiske Københavnske Kulturnat.

De nordiske fiskeri-, jord- og skovbrugs- og levnedsmiddelministre vedtog den 30. juni 2005 i Århus deklARATIONEN om Ny Nordisk Mad. Ministrene fandt, at man med et fremadrettede initiativ om Ny Nordisk Mad har gode muligheder for at stå helt i front med en samlet og tværgående satsning, der kan præge udviklingen inden for den nordiske mad og madkultur – nordisk som internationalt. Det er samtidig hensigten, at Ny Nordisk Mad skal bidrage til at udvikle et mangfoldigt udvalg af nordiske råvarer og fødevarer fra landbrug og fiskeri, som samtidigt giver befolkningen en kost, der bidrager til sundhed og livskvalitet. Deklarationen fulgte i øvrigt op på et tidligere afholdt nordisk køkkensymposium, hvor der blev udfærdiget et nordisk manifest.

Ministrene igangsatte konkret et forprojekt om Ny Nordisk Mad, som skulle pege på fremadrettede initiativer inden for området.

Kultur i Nord

Det nordiska kultursamarbetet 2005 har präglats av ambitionen att öka effekten av insatser på kulturområdet. Den stora skandinaviska designutställningen har turnerat vidare. Satsningen på en gemensam nordisk paviljong på världsutställningen i Japan blev en succé.

Ny struktur för det nordiska kultursamarbetet

De nordiska kulturministrarna beslöt 2005 att reformera det nordiska kultursamarbetet och göra det mer flexibelt och öppet för nya arbetsformer, både nordiskt och internationellt. Reformen ska frigöra medel från administration till innehåll i form av stöd till bredare utväxling av konstnärer och konst mellan länderna och till nya satsningar och program.

Av kultursamarbetets tjugo kommittéer och institutioner läggs nio ned, men deras funktioner kommer att föras vidare i den nya strukturen.

De samarbetsorgan, kommittéer och institutioner som läggs ner är följande: Ledningsgrupperna för Kultur- och massmediesamarbete, för Barn- och ungdomskultur och för Nordiska kulturprojekt utanför Norden, Institutionerna Nordisk Journalist Center, Nordiskt institut för samtidskonst NIFCA, Nordiska musikkommittéen NOMUS, Nordiska litteratur- och bibliotekskommittéen NordBok, Nordiskt Center för Scenkonst NordScen samt Nordiska museikommittéen.

De institutioner som blir kvar är: Nordiska kulturfonden, Nordiska Film&TV-fonden, Nordicom, de nordiska husen/instituten i Island, Grönland, Färöarna, Åland och i Helsingfors.

Kulturministrarna har också beslutat att inrätta de två första programmen i det nya samarbetet. Det ena är ett mobilitets- och residensprogram för konstnärer och utövare av alla slag, det andra är ett länge förberett program för nordiskt samarbete om dataspel för barn och unga.

Den nya formen för kultursamarbete träder som helhet i kraft från 2007.

Nytt pris till nordisk film

Ett nytt pris inrättades under 2005. Nordiska rådets filmpris, som utdelades på försök i samband med organisationens 50-årsjubileum 2002, permanentades och utdelades för första gången som fast pris. Priset gick till den danska filmen *Drabet* (Dråpet). Priset delas mellan manusförfattare, regissör och producent. Filmen *Drabet* är den avslutande filmen i en triologi om det danska klassamhället. I sin motivering framhöll juryn bland annat att *Drabet* är en stor nordisk film som från hjärtat berättar om tidlösa frågor, men som gör det på vår tids språk och på vår tids egna villkor.

Förutom filmpriset delade Nordiska rådet ut ytterligare tre priser. Litteraturpriset gick till *Sjön* från Island för

romanen *Skugga-Baldur*. Musikpriset gick till den norska gruppen Cikada för deras mångåriga arbete för samtidsmusik i Norden, och Natur- och miljöpriset fick Ann-

Cecile Norderhaug från Norge för sin enastående insats för kulturlandskapet i Norden.

Kongospår — om Nordens roll i historien

Under hösten invigdes vandringsutställningen *Kongospår* på Etnografiska museet i Stockholm. Utställningen är ett samarbete mellan de etnografiska museerna i Norden och svenska Riksutställningar.

Utställningen vill lyfta fram och debattera Nordens delaktighet och roll i ett av Europas brutalaste kolonisationsprojekt. Kongospår berättar om nordiska missionärer och ingenjörer, om militärer och upptäcktsresande, och om de avtryck de gjort i Kongos historia. Utställningen ger också inblickar i dagens situation — och vad Kongo betytt för Norden. Vid de etnografiska museerna i Norden finns mer än 40 000 föremål från Kongo.

Utställningen visar föremål från nordbornas närvaro i Kongo under 130 år och belyser också viktiga frågor om kulturarv och historiskt ansvar. Mer än 1 500 nordbor deltog på olika sätt, både som deltagare och som kritiker av den belgiska kolonisationen. Parallellt med utställningen arrangeras seminarier som vänder sig till såväl forskare på området som till allmänheten.

Vartannat år beviljar Nordiska kulturfonden ett större bidrag till ett samarbetsprojekt mellan museer i Norden. Fonden kallar denna satsning för *Årets nordiska utställning*. Kongoutställningen fick ett bidrag 2003 på tre miljoner danska kronor.

Gemensamma Norden på världsutställningen i Japan

Den gemensamma nordiska paviljongen på världsutställningen i Aichi, Japan blev, med sina 2,3 miljoner besökare, en av utställningens mest välbesökta. Under

de 185 dagar utställningen pågick har det varit fem nationella dagar från vart och ett av de nordiska länderna, en nordisk dag och Mumin- och Pippi Långstrump-dagar. Nordiska kulturella program med bland annat årets litteraturpristagare Sjón och hundratalet nordiska artister har avlöst varandra i paviljongen.

Den nordiska paviljongen var ett samarbetsprojekt mellan de nordiska länderna och Nordiska ministerrådet. Temat i paviljongen var hållbar utveckling, som visades genom utställningar av förnybara energikällor, miljövänlig teknologi och hållbart utnyttjande av naturens resurser. Arkitekturen i paviljongen var också ett uttryck för detta genom sina strama linjer och klara, rena färger. Man använde dessutom sten och trävirke från de nordiska länderna som byggnadsmaterial.

Sedan öppningen i april har det funnits allt från seminarier om dyslexi till nordiska rockartister på programmet. Seminarier om nordisk jämställdhet och samarbete kring forskning och innovation för att öka små länders konkurrenskraft hölls i Nordiska ministerrådets regi. Kungligheter från Sverige, Norge och Danmark har besökt utställningen, liksom ett stort antal ministrar och Nordiska rådets president.

Norden på bogmessen i Göteborg

Også i 2005 deltog Nordisk Råd og Ministerråd i Nordens største bogmesse, Bok & Bibliotek i Göteborg. Bogmessen blev besøgt af ca. 110.000 personer og små 1400 journalister.

For at sætte større fokus på de mange talentfulde forfattere i Norden blev der for første gang udgivet en antologi med bidrag fra samtlige de nominerede til Nordisk Råds litteraturpris. Antologien *Litteratur i Nord* blev lanceret på et seminar på bogmessen hvor tre af de nominerede deltog i en debat om blandt andet betydningen af at være blevet nomineret til Nordisk Råds litteraturpris. Alle tre var enige om at det var forbundet med stor prestige at blive nomineret, og selvfølgelig især, vinde prisen. Men man skal samtidig ikke undervurdere den mulighed forfattere fra de nordiske lande får for at træffe hinanden ved forskellige lejligheder, fordi de netop er blevet nomineret til prisen og også hvilken øget mediedækning de får. Nogle af forfatterne

havde oplevet at der efter nomineringen var en øget interesse for at oversætte deres værker til ikke blot nordiske, men også andre sprog.

Hvordan de nordiske sprog forstås i nabolandene var et andet spørgsmål der blev taget op på et seminar, som blev afholdt på bogmessen med baggrund i en undersøgelse finansieret af Nordisk Kulturfond med titlen *Håller språket ihop Norden?*

Forskningsrapporten har undersøgt forståelsen af svensk, norsk og dansk på tværs af de nordiske lande og viste, at der er sket store forandringer siden 1970'erne: unge i Norden er i dag markant dårligere til at forstå hinandens sprog, end deres forældres generation er. I undersøgelsen, som blev foretaget af institutionen for nordiske sprog ved Lunds Universitet, indgik godt og vel 1800 unge mennesker fra hele Norden. Samtidig med at man undersøgte nabosprogforståelsen hos de unge undersøgte man nabosprogforståelsen hos deres forældre og også de unges forståelse af engelsk. Undersøgelsen viste at den nordiske ungdom er rigtig gode til engelsk – ja faktisk bedre end de er til nabosprogene.

Verdier og samfunnsutvikling

Er et "multireligiøst" Norden verdifullt eller verdiløst? Det var tema for en konferanse om religiøse verdier i Norden, som ble arrangert i Alta i Norge i februar. Nordisk Ministerråds generalsekretær Per Unckel åpnet konferansen, som samlet religionsforskere, historikere og politikere fra hele Norden.

Konferansen tok utgangspunkt i Nordisk Ministerråds forskningsprogram "Norden og Europa", hvor hovedområdet var humanistisk og samfunnsfaglig forskning. Forskningsprogrammet resulterte i over 50 bøker og flere hundre vitenskapelige artikler. Samfunnsutviklingen går i retning av et flerkulturelt nordisk og europeisk samfunn. I et flerkulturelt samfunn vil religionene ha innvirkning på valg av verdier for framtiden. Ser vi en utvikling som ikke går i retning av den ene rette tro, men i retning av toleranse for andres? Konferansen hadde temaer som integrasjon, ungdom og livstolkning og disse ble knyttet opp mot den pågående samfunnsdebatten omkring religionens betydning for samfunnsutviklingen.

Information og publicering

Information

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har en gemensam webbplats, www.norden.org. Texterna på webbplatsen skrivs huvudsakligen på skandinaviska, det vill säga norska, svenska eller danska, men en stor del av dem översätts också till finska, isländska och engelska.

Varje vardag publiceras korta nyheter om Norden och nordiskt samarbete på webbplatsen. Nyheterna skickas också ut med e-post till flera tusen prenumeranter både inom och utanför Norden. Nyheterna finns på skandinaviska, finska, isländska och engelska. På www.norden.org finns också webbtidskriften *AnalysNorden* med politiska analyser från de nordiska länderna. *AnalysNorden* utkommer en gång i månaden på skandinaviska, finska och isländska.

Top of Europe är ett elektroniskt nyhetsbrev om Norden och nordiskt samarbete.

Norden i veckan är ett nyhetsbrev med nordiska nyheter som sammanställs och distribueras på måndagar.

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet utger faktablad på flera språk med kortfattad information om de olika samarbetsområdena. Faktabladen kan både beställas i tryckt version och laddas ner som pdf-dokument.

Publicering

Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd udgiver mellem 150 og 200 rapporter og bøger om året. Udgivelserne dækker stort set alle de emneområder, som dækkes af det nordiske samarbejde.

Her er et lille udvalg af nogle af de seneste bøger udgivet gennem Nordisk Råd og Ministerråd:

- Nordisk statistisk årsbok/Nordic Statistical Yearbook 2005. Sammenlignelig statistik som på en overskuelig måde belyser ligheder og forskelle mellem de fem nordiske lande — Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige — samt Færøerne, Grønland og Åland.
- Norden som global vinderregion. Norden som global vinderregion er et debatoplæg om fremtiden for Norden. 27 nordiske opinionsdannere indenfor erhvervsliv, den akademiske verden, myndigheder og kultur giver deres bud på de nordiske landes styrker og muligheder i fremtidens globale økonomi.
- Nordic Nutrition recommendations. Bogen indeholder de nordiske anbefalinger til den daglige kost.

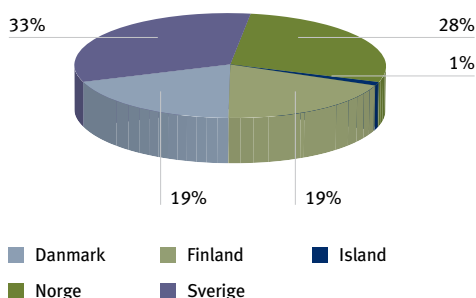
- Norden har noe å bidra med. En debatbog til de nordiske gymnasieelever om nordisk identitet og Norden i det nye Europa. Fem nordiske forfattere, der alle har fået Nordisk Råds litteraturpris, kommer med hver deres tolkning af hvad det vil sige at være nordbo, europæer og verdensborger.
- Litteratur i Nord. En antologi med bidrag fra alle de nominerede till Nordisk Råds litteraturpris 2005.

Læs mere om udgivelserne på www.norden.org/ publikationer. Her kan man også søge efter og bestille publikationerne. På hjemmesiden er det også muligt at tilmelde sig nyhedsmailen Nyt om publikationer som giver besked om, hvornår der er udkommet publikationer indenfor netop de emneområder man skulle være interesseret i.

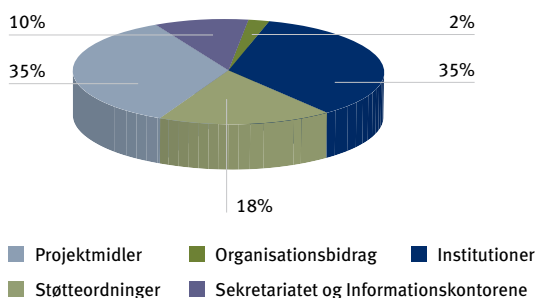
Fakta om Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd

Nordisk Ministerråd. Landeindbetaling budget 2005

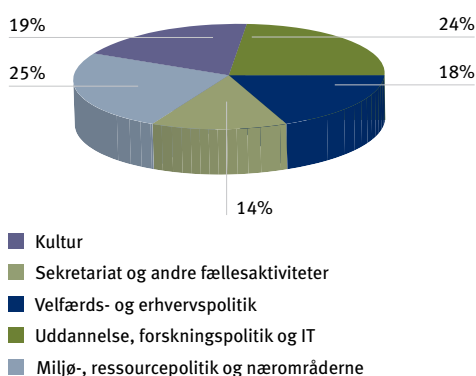

Nordisk Ministerråds budget udgør i alt 817,517 TDKK. Landene betaler deres bidrag til Nordisk Ministerråd i forhold til en fordelingsnøgle baseret på landenes BNI. De selvstyrende områder bidrager ikke til finansieringen af Nordisk Ministerråds aktiviteter.

Nordisk Ministerråd. Budgettet 2005 fordelt på hovedområder

Nordisk Ministerråd. Budgettet 2005 fordelt på hovedområder

Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd er det formelle forum for samarbejdet mellem de nordiske regeringer. I den forbindelse spiller også uformelle samråd og gensidig orientering en betydelig rolle.

Ministerrådets opgave er at styrke det nordiske samarbejde, hævde den nordiske identitet og at arbejde for de nordiske interesser i omverdenen. Som mellemstatsligt samarbejde tages beslutninger i enighed.

Nordisk Ministerråd arbejder i form af forskellige ministerråd, idet der findes et ministerråd for hvert af de fagområder, hvor regeringerne samarbejder. Statsministrene har det overordnede ansvar for Nordisk Ministerråd. Det umiddelbare ansvar har de nordiske samarbejdsministre og deres stedfortrædere, den nordiske samarbejdskomité. De fleste ministerråd mødes flere gange om året. Ministerrådene støttes af embedsmandskomitéer, som sammen med Ministerrådssekretariatet forbereder Ministerrådets beslutninger.

Fra og med den 1. januar 2006 findes der følgende ministerråd:

- Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik.
- Erhvervs-, energi og regionalpolitik.
- Fiskeri, jord- og skovbrug samt levnedsmidler.
- Kulturelt samarbejde.
- Ligestillingsspørgsmål.
- Lovgivningsspørgsmål.
- Miljøspørgsmål.
- Social- og sundhed.
- Uddannelse og forskning.
- Økonomi og finanspolitik.

Samarbejdsministre per 7. december 2005

Connie Hedegaard, Danmark
Jógvan à Lakjuni, Færøerne
Josef Motzfeldt, Grønland
Jan-Erik Enestam, Finland
Lasse Wiklöf, Åland
Sigríður Anna Þórðardóttir, Island
Berit Andnor, Sverige
Heidi Grande Røys, Norge.

Nordisk Råd

Nordisk Råd er et politisk forum for samarbejde mellem de nordiske parlamentarikere og regeringer. Nordisk Råd har session én gang om året hvor parlamentarikerne mødes med de nordiske ministre. Resten af året foregår Rådets arbejde i fem faste udvalg og i præsidiet.

Rådet tager initiativ til og rådgiver de nordiske ministre om, i hvilken retning det nordiske samarbejde bør gå, og kontrollerer om de nordiske regeringer lever op til de beslutninger, der tages. Nordisk Råd sætter hvert år fokus på et eller flere politiske områder, som for eksempel miljø, sikkerhedspolitik, kultur, bæredygtig udvikling, børn og unge eller forbrugerspørgsmål.

Nordisk Råds præsidium per 7. december 2005

Rannveig Guðmundsdóttir præsident, Socialdemokratiska gruppen, Island

Jónína Bjartmarz vicepræsident, Mittengruppen, Island

Arja Alho, Socialdemokratiska gruppen, Finland

Berit Brørby, Socialdemokratiska gruppen, Norge

Dagfinn Høybråten (1.10–31.12.), Mittengruppen, Norge

Anita Johansson, Socialdemokratiska gruppen, Sverige

Kristian Pihl Lorentzen, Mittengruppen, Danmark

Inge Lønning, Den konservative gruppen, Norge

Outi Ojala, Den Venstresocialistiske grønne gruppen, Finland

Kent Olsson, Konservative gruppen, Sverige

Gabriel Romanus, Mittengruppen, Sverige

Simo Rundgren, Mittengruppen, Finland

Martin Saarikangas, Den konservative gruppen, Finland

Jan Sahl (1.1–30.9), Mittengruppen, Norge

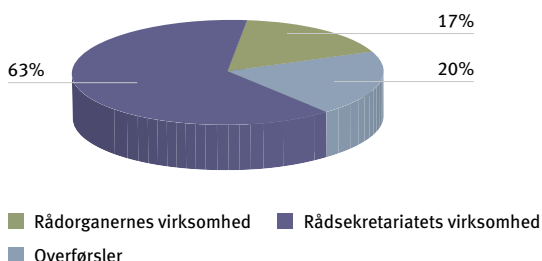
Ole Stavad, Socialdemokratiska gruppen, Danmark.

Förslag behandlade i Nordiska rådet 2005

- Nordisk Ministerråds reviderede strategi om bæredygtig udvikling 2005–2008.
- Indsatser for at fremme temaet bæredygtig udvikling i internationale fora.
- Handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005–2008.
- Indsatser for at fremme temaet miljø i internationale fora.
- Ligestillingsarbejdet i det nordiske samarbejde.
- Informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer.
- Handlingsplan för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelsarbete 2005–2008.

- Nordisk Ministerråds reviderede strategi for genetiske ressourcer for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005–2008.
- EU's kemikalielovgivning, REACH.
- Krav til EU's softwarepatent.
- Vurdering af EU's direktivforslag til softwarepatent.
- Kraftsituationen i Norden.
- Konference om korruption.
- Ny struktur for Nordisk Ministerråd.
- Nordiska ministerrådets Rysslandsprogram.
- Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006–2008.
- Nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer.
- Arktisk forskning.
- Helse og næringsudvikling blant urfolk i Barents-regionen.
- Nordisk Ministerråds strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet.

Nordisk Råds omkostningsfordeling af budget 2005

Rådsorganernes virksomhed på 30,6 millioner DKK dækker præsidiets og udvalgenes virksomhed samt tværgående opgaver. Rådsekretariatets virksomhed dækker administration samt informationsarbejde. Overførslerne går til partistøtte, Ungdommens Nordiske Råd samt journaliststipendier.

Nordiska ministerrådet
Nordiska rådet

St. Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

